

Криза је срушила фасаду европског јединства, а владе се враћају националним државама како би заштитиле сопствени капитализам. Шта се десило са новом епохом европског јединства у коју је требало да уђемо, како су тврдили наши лидери? Или, када смо већ код тога, куда се денула свемоћна „бриселска империја“ на коју су указивали оштрији критичари европске бирократије? Финансијска криза која је захватила континент открила је да је цар Европске Уније го. Кад се појавила прва назнака озбиљнијих проблема, свака влада је кренула својим путем. Или, да парафразирамо једну изреку – радио ил’ не радио, не свира ти радио.

Ирска влада је прва пробила евро-редове и издала саопштење да ће гарантовати за све улоге у ирским банкама, чиме је дошла у опасност од сукоба са финансијским институцијама ЕУ. Ово би се могло одбацити као очајнички потез једне мале европске привреде која настоји да се не претвори у други Исланд. Међутим, када је влада Немачке, која има најјачу привреду у срцу еврозоне, урадила практично исто, постало је јасно да су на помолу велики потреси. Само дан раније немачка канцеларка Ангела Меркел била је прва која је са највишег места упутила хитан апел за европском солидарношћу. Кроз двадесет четири сата, суочена са све већим проблемима, Немачка је погазила споразум и кренула својим путем, ужаснувши притом „блиске савезнике“ попут Британије.

Усред ове збрке и шока који је уследио, британски министар финансија Алистер Дарлинг је покушао да нас увери како је немачка влада издала само „политичко саопштење“ о намерама, а не „законски обавезујуће“ гаранције за све улагаче. Видите, господине Дарлинг, управо је ово друго у питању. Било је то политичко саопштење немачке владе о намерама и решености државе да брани националне финансијске интересе, без обзира на саопштења са некаквог састанка ЕУ на високом нивоу. Владе Данске, Грчке и Шпаније су кренуле њиховим стопама јамчећи за улоге штедиша, а очекује се да ће и многе друге владе кренути истим путем.

У међувремену, док европске владе спремају мере којима ће покушати да спасу банкарске системе, на површину су избиле и друга трвења. Британске власти су наводно биле бесне на Немце, јер су открили „тајне“ планове о рекапитализацији банака и тиме створили хаос на британском тржишту пре него што је Дарлинг објавио свој план за санацију који ће коштати педесет милијарди. Чак и када су се лидери велике четворке, Немачке, Француске, Велике Британије и Италије некако организовали прошлог викенда, учинило се да су се једино сложили око тога да је хитно потребно одбацити ограничења која је ЕУ наметнула на државне субвенције за јавну потрошњу и дозволити свакој влади да делује како сматра за сходно у покушају да заустави финансијску кризу. Како је писало у једном новинском наслову, „европски лидери крше правила еврозоне“. Ето нама европског јединства на делу!

У последњих неколико година Европска Унија и Европска комисија показале су се снажним и чврстим када је требало ујединити се како би водиле мале битке које су саме измислиле – на пример, забрана хемикалија у пластичним играчкама, прописивање садржаја етикета на намирницама, довођење непријатних идеја под удар закона и други

Криза је срушила фасаду европског јединства

Пише: Мик Хјум

четвртак, 16 октобар 2008 22:42

покушаји да се детаљно пропише понашање европских народа. Међутим, у суочавању са реалном кризом која је измакла њиховој контроли, европске институције делују тромо и млитаво. Не постоје меморандуми ЕУ, нити одлуке Европске комисије које могу наредити светском тржишту да им се покори.

Сећате ли се како су нам наши лидери држали предавања о потреби за јединством Европе и снажних критика које су обилато упућивали Ирцима, јер су се ови усудили да одбаце Европски устав, односно споразум? Поручили су да сви морају радити како им се каже зарад опште добробити коју доноси европска будућност. Међутим, чим су се финансијске фекалије разлиле, заборавили су на Европу и сакрили се иза граница. И немојте веровати да су наше уображене елите изненада испољиле популистичку забринутост за народ и његову уштеђевину – ове ванредне мере су смишљене да заштите банкарске потпоре националног капитализма.

Ови догађаји су поставили „европски сан“ у реалнију перспективу. Од педесетих година двадесетог века европски пројекат се представља као начин за превазилажење традиционалних трвења услед супротстављених националних интереса који су Европу одвели у сукоб и у два светска рата у првој половини тог столећа. Римски споразум из 1957. године, који су потписале Западна Немачка, Француска, Италија, Белгија, Холандија и Луксембург, створио је Европску економску заједницу. Придружила им се и Велика Британија, а за њом су 1973. кренуле Ирска и Данска. Ова организација је прво преименована у Европску Заједницу, затим у Европску Унију и толико се проширила да данас има двадесет седам чланица. Осим тога, од првобитне трговинске организације прерасла је и у политичко тело. Овај процес достигао је врхунац неуспелим покушајем усвајања европског устава (који су одбацили Французи и Холанђани) да би се касније провукао као Европски споразум (који су одбацили Ирци).

Упркос бојазнима многих грађана Старог континента, европске националне елите блиско су сарађивале у доба релативног мира и просперитета. Многи су предвиђали да су некадашњи сукоби заувек готови и да Европска Унија може наставити да се шири и да напредује. Међутим, грешка је што ови уговори нису стављени на пробу током неке праве кризе током релативне сигурности коју је пружало доба еврозоне. Тако је било све до сада. Чим је финансијска криза заљуљала зидове европских тврђава на површину је избила химера европског јединства и интеграција.

У извесном смислу се чини да се капитализам враћа на старо. Консолидација савремене националне државе почела је у Енглеској у седамнаестом веку, а наставила је да се одвија у Европи и Америци током осамнаестог и деветнаестог. Ове нове националне државе, са јасно дефинисаним границама и централном влашћу, одувале су остатке некадашњег феудалног поретка и помогле да се створе услови за раст савремених тржишних привреда („слободно тржиште“ је одувек било потребно мало погурати). Капитализам се прво раширио у развијеним државама, а онда и по осталим, док су западне земље штитиле националне интересе у доба империја и империјализма. Европско и светско надметање између капиталистичких сила допринело је стварању сукоба који су кулминирали крвопролићима у два светска рата.

Осамдесетих година прошлог века неки од нас, старих марксиста, веровали су да ће органска веза између капитализма и националне државе ограничити могућности европских земаља да сузбију своје националне интересе и уједине се под барјаком Европске Уније. Стварање еврозоне, чиме су се државе одрекле својих валута, те прихватиле евро и ауторитет Европске централне банке, као да се супротставило историјским токовима. Међутим, ово привидно јединство је бар привремено омогућено захваљујући до тада готово невиђеним условима економске, политичке и друштвене стабилности у Европи као и одсуству озбиљнијих сукоба.

Данас се чини да су ови срећни дани прекинуто трајали. Суочивши се са првом истинском кризом после више година, европске елите кренуле су ка окриљу сопствених држава како би покушале да заштите националне интересе. Наравно, нису напустиле ЕУ у коју су толико уложиле. Ипак, брзо су схватиле да незграпна институција основана у једном времену не може да изађе на крај са изазовима једне друге, много бурније епохе. Европска Унија нема одговоре на размере и брзину настанка кризе, као и на њене последице. Поврх тога, тензије између националних капитала све више излазе у први план док се сваки од тих капитала суочава са различитим врстама проблема везаним за крах банкарства и тржишта некретнина.

Како број европских држава које се буне и траже сопствена решења за кризу све више расте, цела ситуација се само погоршава, јер се тиме урушава могућност за постизање јединственог институционалног одговора. Уколико је неочекивани повратак Питера Менделсона са места европског комесара у британску министарску фотељу од ове недеље симболизовао политичку динамику удаљавања од Брисела, онда је апсурдно поимање да би таква личност некако могла „спасити“ британску привреду одраз очајног стања у коме се европске државе данас налазе. Чињеница да је Менделсон завршио у болници готово одмах по повратку делује као одговарајућа метафора за тужно стање у коме се налази европска политика.

Имајте у виду да су економска и политичка ограничења националне државе у савременом свету натерала европске елите да траже шире облике организације и сарадње. Мане Европске Уније које се виде у кризи могле би поново раздвојити европске државе. Међутим, биће им тешко да врате часовнике у доба динамичних националних привреда, јер су се заглавиле између европских иницијатива које постоје само на папиру и неефикасне националне политике.

Током дебакла поводом усвајања Европског устава, односно споразума, и ирског референдума, видели смо да према европским народним масама и народној демократији европске елите исказују само презир. Сада, током реакције на финансијску кризу, видимо да у борби за опстанак капиталиста имају тек нешто мало или чак нимало поштовања према сопственим институцијама или златним правилима.

Можда би требало да наше лидере третирамо уз исто поштовање које они исказују према другима. Излаз из кризе и пут у будућност налазе се у сарадњи међу народима, а не у поделама. Међутим, недавни драматични догађаји потврђују да Европска Унија није одговор на тешка питања која се сада постављају.

Криза је срушила фасаду европског јединства

Пише: Мик Хјум

четвртак, 16 октобар 2008 22:42

Мик Хјум је уредник часописа *Spiked*.

Izvor: <http://www.spiked-online.com/index.php?/site/article/5794/>